# RETTENS DOM (Første Afdeling)
10. juli 1990 *

I sag T-64/89,

**Automec Srl,** Lancenigo di Villorba, Italien, ved advokat Giuseppe Celona, Milano, og advokat Piero M. Ferrari, Rom, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Georges Margue, 20, rue Philippe-II,

sagsøger,

mod

**Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber,** ved Enrico Traversa, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Georgios Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Centre Wagner, Kirchberg,

sagsøgt,

hvori der er nedlagt påstand om annullation af en skrivelse fra Kommissionen af 30. november 1988,

har

RETTEN (Første Afdeling),

sammensat af præsidenten, J. L. Cruz Vilaça, og dommerne H. Kirschner, R. Schintgen, R. García-Valdecasas og K. Lenaerts,

justitssekretær: H. Jung

* Processprog: italiensk.

på grundlag af skriftvekslingen og efter mundtlig forhandling den 6. marts 1990,

afsagt følgende

## Dom

### Sagsfremstilling

1 Sagsøgeren er et selskab med begrænset ansvar i henhold til italiensk lovgivning med hjemsted i Lancenigo di Villorba (Provinsen Trévise). Selskabet indgik i 1960 en hovedforhandlerkontrakt med BMW Italia SpA (herefter benævnt »BMW Italia«) vedrørende forhandlingen af BMW-biler i byen og Provinsen Trévise. BMW Italia meddelte ved skrivelse af 20. maj 1983 sagsøgeren, at det ikke agtede at forny kontrakten ved dens udløb den 31. december 1984. Sagsøgeren anlagde sag mod BMW Italia ved Tribunale di Milano med påstand om, at BMW Italia blev dømt til at fortsætte kontraktsforholdet. Tribunale gav ikke sagsøgeren medhold, og selskabet påankede herefter afgørelsen til Corte d'appello di Milano. BMW Italia har for sit vedkommende anlagt to sager ved Tribunale di Treviso med påstand om, at sagsøgeren forbydes at benytte BMW's forretningskendetegn ved reklamering for parallelimporterede biler. BMW Italia fik ikke medhold i de to sager.

2 Sagsøgeren fremsatte den 25. januar 1988 over for Kommissionen en begæring i henhold til artikel 3, stk. 2, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i Traktatens artikel 85 og 86 (EFT L 1959-1962, s. 81, herefter benævnt »forordning nr. 17«). Sagsøgeren anførte til støtte for denne begæring, at BMW Italias og moderselskabets, BMW AG's optræden var i strid med EØF-Traktatens artikel 85. Det er sagsøgerens opfattelse, at BMW's salgssystem, der for så vidt angår Forbundsrepublikken Tyskland, blev godkendt ved Kommissionens beslutning af 13. december 1974 om en procedure i henhold til artikel 85 i EØF-Traktaten (EFT 1975, L 29, s. 1), er selektivt. Sagsøgeren har anført, at selskabet opfylder de nødvendige kvalitative betingelser, hvorfor BMW Italia ikke kan nægte at levere BMW-køretøjer og -reservedele til selskabet eller forbyde det at benytte BMW's kendetegn. BMW Italia er derimod

ifølge sagsøgeren efter Domstolens dom af 22. oktober 1986, Metro mod Kommissionen (75/84, Sml. s. 3021, navnlig på s. 3091) forpligtet til at autorisere sagsøgeren som forhandler.

3 Sagsøgeren mener således, at BMW er forpligtet til

— at efterkomme de bestillinger, som sagsøgeren afgiver på køretøjer og reservedele, til de priser og vilkår, som gælder for videreforhandlere,

— at tillade, at sagsøgeren anvender BMW's kendetegn i den udstrækning, det er nødvendigt for normal information til offentligheden, og på den måde, som det er sædvanligt inden for automobilbranchen.

4 Sagsøgeren har anmodet Kommissionen om at træffe beslutning om, at BMW Italia og BMW AG skal bringe den påståede overtrædelse til ophør samt træffe de foranstaltninger, der er angivet ovenfor, og øvrige foranstaltninger, som Kommissionen måtte anse for nødvendige eller hensigtsmæssige.

5 Ved skrivelse af 1. september 1988 gav sagsøgeren Kommissionen yderligere oplysninger vedrørende BMW's påståede boykot.

6 Kommissionen fremsendte den 30. november 1988 en rekommanderet skrivelse til sagsøgeren, underskrevet af direktør Temple Lang, Generaldirektoratet for Konkurrence. Brevet, som sagsøgeren modtog den 10. december 1988, havde følgende indhold:[1]

»Idet jeg henviser til den begæring, der er modtaget under ovennævnte referencenummer, og telefoniske drøftelser mellem mine medarbejdere, Stöver og Locchi, og Deres advokat, Ferrari, beklager jeg at måtte meddele, at Kommissionen ikke efter de foreliggende oplysninger har hjemmel til at træffe beslutning i denne sag, således som De har ønsket.

De har henvist til den kontrakt, som De indgik med BMW Italia til ikrafttræden i 1960. Denne kontrakt blev opsagt af BMW pr. 31. december 1984, og De har ikke bestridt, at BMW har handlet i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser.

1 — Domstolens oversættelse.

De har anført, at BMW har indført et selektivt salgssystem i Italien. De har på grundlag heraf anmodet Kommissionen om at træffe beslutning om, at denne bilfabrikant har tilsidesat EØF-Traktatens artikel 85, samt at pålægge fabrikanten at genoptage leverancerne til Dem og anerkende, at De er berettiget til at anvende BMW's kendetegn, således som producenten har gjort det med hensyn til tre andre hovedforhandlere i Provinsen Trévise.

Så vidt jeg har forstået, skyldes Deres klage, at det — på grund af de priser, De er blevet pålagt, og forpligtelsen til at overholde BMW's betingelser med hensyn til investeringer, annocering og salg, som De behørigt har overholdt — ikke har været muligt for Dem at føre en selvstændig økonomisk politik, der har været tilstrækkelig dynamisk til at kunne holde salget på det niveau, som BMW krævede.

Selv om en sådan omstændighed ville kunne tages i betragtning af de almindelige nationale domstole ved afgørelsen af, om De har lidt tab, kan Kommissionen ikke under henvisning hertil pålægge BMW at genoptage leverancerne til Dem.

I øvrigt er Fællesskabets konkurrenceregler med hensyn til motorkøretøjer ændret ved udstedelsen af forordning (EØF) nr. 123/85, der trådte i kraft den 1. juli 1985. De europæiske bilproducenter har tilsyneladende ændret deres salgskontrakter for at bringe dem i overensstemmelse med forordningen. Det kan ikke på grundlag af de foreliggende oplysninger fastslås, at BMW Italia ikke for sit vedkommende har truffet foranstaltninger med henblik på at bringe sit salgsnet i overensstemmelse med de nævnte fællesskabsregler om konkurrence.«

## Retsforhandlinger

7 Denne sag om annullation af den beslutning, der ifølge sagsøgeren fremgår af den ovenfor citerede skrivelse, er anlagt ved stævning, indgået til Domstolens Justitskontor den 17. februar 1989. Sagsøgeren har fremført syv anbringender til støtte for sin påstand. Selskabet har for det første gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat artikel 3, stk. 2, litra b), i forordning nr. 17, og for det andet EØF-Trak-

tatens artikel 155. Ifølge Kommissionens egen meddelelse 85/C 17/03 vedrørende forordning (EØF) nr. 123/85 (EFT C 17, s. 4) skulle den behandle klagen »meget omhyggeligt« i stedet for at »sylte sagen«. Sagsøgeren har for det tredje anført, at Kommissionen har tilsidesat artikel 1 i dens forordning (EØF) nr. 123/85 af 12. december 1984 om anvendelse af Traktatens artikel 85, stk. 3, på kategorier af salgs- og serviceaftaler vedrørende motorkøretøjer (EFT 1985, L 15, s. 16, herefter benævnt »forordning nr. 123/85«), idet denne forordning ikke finder anvendelse på BMW's selektive salgssystem. Sagsøgeren har for det fjerde gjort gældende, at Kommissionen ikke har givet en tilstrækkelig begrundelse for sin beslutning, der alene bygger på antagelser med hensyn til BMW's optræden. For det femte har sagsøgeren anført, at Kommissionen, der tilsyneladende for alt i verden »ikke vil genere BMW«, har begået magtfordrejning. Sagsøgeren har for det sjette gjort gældende, at såfremt forordning nr. 123/85 havde fundet anvendelse i det foreliggende tilfælde, burde Kommissionen i overensstemmelse med forordningens artikel 10 have ladet fordelen ved anvendelsen af forordningen bortfalde, for så vidt angår BMW's forhandlersystem. Subsidiært har sagsøgeren for det syvende anfægtet gyldigheden af forordning nr. 123/85. Sagsøgeren har i denne forbindelse anført, at såfremt Kommissionens opfattelse svarer til en direkte og uundgåelig anvendelse af forordningen, er denne ugyldig, idet den strider mod Traktatens artikel 85.

8 Efter at sagen var anlagt, fremsendte Kommissionen den 26. juli 1989 et en ny rekommanderet skrivelse, der denne gang var underskrevet af generaldirektøren for konkurrence. Kommissionen anfører i skrivelsen, at sagsøgeren ikke har forstået skrivelsen af 30. november 1988 korrekt. Kommissionen har ikke med denne skrivelse villet slutte sagens behandling. Den har blot villet meddele, at den sag, som sagsøgeren havde anlagt mod BMW Italia, i første række henhørte under de almindelige italienske domstole. Skrivelsen indeholder således ikke endelig stillingtagen fra Kommissionen. Dette fremgår af, at Kommissionen ikke noget sted henviser til Kommissionens forordning nr. 99/63/EØF af 25. juli 1963 om udtalelser i henhold til artikel 19, stk. 1 og 2, i Rådets forordning nr. 17 (EFT L 1963-1964, s. 42, herefter benævnt »forordning nr. 99/63«).

9 Kommissionen meddelte ved samme skrivelse af 26. juli 1989 formelt sagsøgeren, at den ikke agtede at tage begæringen af 25. januar 1988 til følge. Denne oplysning blev givet »i overensstemmelse med« artikel 6 i forordning nr. 99/63. Kom-

missionen opfordrede sagsøgeren til at fremkomme med bemærkninger hertil inden to måneder. Kommissionen tilføjede, at den nye skrivelse ophævede mulige virkninger af skrivelsen af 30. november 1988.

10 Kommissionen anmodede den 27. juli 1989, dvs. en dag efter afsendelsen af den anden rekommanderede skrivelse til sagsøgeren, Domstolen om at tage stilling til en formalitetsindsigelse i henhold til artikel 91, stk. 1, i Domstolens procesreglement, men afgav ikke svarskrift vedrørende realiteten. Kommissionen anmodede Domstolen om at tage stilling til begæringen uden at indlede behandlingen af sagens realitet. Ifølge Kommissionen indebar skrivelsen af 26. juni 1989, at sagens genstand var bortfaldet, hvorfor det var dens opfattelse, at sagsøgeren burde hæve sagen. Såfremt sagsøgeren fastholdt sin påstand, nedlagde Kommissionen påstand om, at det statueres, at det er ufornødent at træffe afgørelse i sagen, og at sagsomkostningerne ophæves i henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 5.

11 Sagsøgeren har fremsat sine bemærkninger og herved nedlagt påstand om, at formalitetsindsigelsen ikke tages til følge. Da Kommissionen ikke har ændret sin beslutning om at afslutte sagen, finder sagsøgeren ikke, at sagsgenstanden er bortfaldet på grund af den nye skrivelse.

12 Sideløbende med den for Domstolen verserende sag har sagsøgeren ved skrivelse af 4. oktober 1989 i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63 fremsat sine bemærkninger til skrivelsen af 26. juli 1989. Sagsøgerens skrivelse indeholder nogle præciseringer af begæringens genstand og rækkevidde.

13 Domstolen har ved kendelse af 15. november 1989 henvist sagen til Retten i medfør af artikel 14 i Rådets afgørelse af 24. oktober 1988 om Oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans.

14 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Første Afdeling) besluttet at imødekomme Kommissionens anmodning om at tage stilling til formalitetsindsigelsen uden at indlede behandlingen af sagens realitet.

15 Sagsøgerens og Kommissionens repræsentanter har afgivet indlæg og besvaret Rettens spørgsmål i retsmødet den 6. marts 1990.

16 Under retsmødet anmodede Kommissionens repræsentant om og fik tilladelse til at indgive en kopi til Justitskontoret af en skrivelse af 28. februar 1990, hvorved Kommissionens næstformand, Sir Leon Brittan, som er ansvarlig for konkurrenceanliggender, på Kommissionens vegne meddelte sagsøgeren, at Kommissionen havde besluttet at afslå begæringen af 25. januar 1988. Begrundelserne for denne beslutning kan sammenfattes således:

17 Med hensyn til begæringens første punkt, hvori Kommissionen anmodes om at pålægge BMW at genoptage leverancerne til sagsøgeren og give denne ret til at benytte BMW's kendetegn, er det Kommissionens opfattelse, at den ikke kan imødekomme denne begæring, idet den ikke har hjemmel til at give et sådant påbud ved overtrædelse af Traktatens artikel 85, stk. 1. Kommissionen har anført, at en sådan foranstaltning eventuelt kan træffes i henhold til Traktatens artikel 86, men sagsøgeren har ikke givet Kommissionen holdepunkter for at antage, at denne bestemmelse er tilsidesat i det foreliggende tilfælde.

18 For så vidt angår begæringens andet punkt, hvori Kommissionen anmodes om generelt at pålægge BMW Italia at bringe den påståede overtrædelse af artikel 85 til ophør, har Kommissionen konkluderet, at Fællesskabets interesse i den foreliggende sag ikke er tilstrækkelig til at begrunde en fortsat undersøgelse heraf. Kommissionen har anført, at sagsøgeren kan indbringe spørgsmålet, om BMW Italia's salgssystem er i overensstemmelse med artikel 85, for de nationale domstole, hvor sagsøgeren allerede har anlagt sag om ophævelsen af forhandlerkontrakten mellem selskabet og BMW Italia. Kommissionen har tilføjet, at en national domstol i modsætning til Kommissionen eventuelt vil kunne pålægge BMW Italia at erstatte den skade, som leveringsnægtelsen måtte have påført sagsøgeren.

19 Sagsøgeren, der bestrider, at denne skrivelse indeholder en ny beslutning, har gjort gældende, at skrivelsen vil kunne indgå i realitetsbehandlingen af denne sag. Selskabet har endvidere anført, at det efter Domstolens praksis er berettiget til at ændre sine påstande — som det allerede har taget forbehold om i bemærkningerne

til formalitetsindsigelsen — således at der også nedlægges påstand om annullation af bekræftelsen af den anfægtede beslutning.

20 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

1) Sagen antages til realitetsbehandling,

2) den individuelle beslutning, som blev truffet af Generaldirektoratet for Konkurrence den 30. november 1988, annulleres sammen med forordning nr. 123/85, for så vidt beslutningen er en uundgåelig følge af denne forordning,

3) Kommissionen tilpligtes i medfør af Traktatens artikel 176 at træffe de foranstaltninger, der følger af den dom, som afsiges,

4) Kommissionen tilpligtes at betale skadeserstatning,

5) Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

21 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

1) Det statueres, at det er ufornødent at træffe afgørelse i sagen, idet dennes genstand er bortfaldet,

2) Sagens omkostninger ophæves i henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 5.

22 Kommissionen har i retsmødet tilføjet, at såfremt Retten i medfør af procesreglementets artikel 92, stk. 2, afviser sagen, påstår den sagsøgeren dømt til at betale sagens omkostninger.

23 Med hensyn til Kommissionens særskilte begæring, har sagsøgeren nedlagt følgende påstande:

1) Kommissionens formalitetsindsigelse tages ikke til følge, og sagen fremmes til realitetsbehandling,

2) Kommissionen tilpligtes at betale de omkostninger, der er forbundet med formalitetsindsigelsen.

24 Præsidenten har ved retsmødets afslutning erklæret den mundtlige forhandling vedrørende formalitetsindsigelsen for afsluttet.

**Formaliteten vedrørende annullationspåstanden**

25 Kommissionen har fremført to anbringender til støtte for formalitetsindsigelsen. Den har for det første gjort gældende, at den anfægtede meddelelse, dvs. skrivelsen af 30. november 1988, ikke kan anses for en beslutning fra Kommissionen. Den har dernæst gjort gældende, at såfremt der overhovedet er knyttet nogen relevant retsvirkning til den anfægtede skrivelse, er disse ophævet ved skrivelserne af 26. juli 1989 og 28. februar 1990, og sagens genstand er dermed bortfaldet.

26 Kommissionen har til støtte for, at skrivelsen af 30. november 1988 ikke indeholder en endelig stillingtagen i form af en endelig afgørelse fra institutionen, henvist til skrivelsens indhold samt til, at denne ikke er underskrevet af generaldirektøren eller det kompetente medlem af Kommissionen, men af en direktør, og navnlig at der intetsteds henvises til artikel 6 i forordning nr. 99/63. Kommissionen har anført, at denne bestemmelse udtrykkeligt fastsætter den procedure, der skal følges, når Kommissionen ikke mener at kunne imødekomme en begæring, der er fremsat i medfør af artikel 3 i forordning nr. 17. Den anfægtede skrivelse havde — i modsætning til en skrivelse i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63 — alene det formål at oplyse sagsøgeren om Kommissionens første reaktion.

27 Kommissionens repræsentant har i retsmødet yderligere underbygget disse anbringender og anført, at den anfægtede skrivelse er et normalt led i den korrespondance, som foregår mellem Kommissionen og de virksomheder, der har indgivet klage, før meddelelsen i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63 fremsendes.

Han har tilføjet, at virksomhederne er lige så bekendte med denne normale fremgangsmåde som bestemmelserne i artikel 6. Virksomhederne kan derfor kun opfatte en stillingtagen, der ikke følger efter en procedure i henhold til artikel 6, som foreløbig. Kommissionen har indrømmet, at skrivelsen indeholder vendinger, der kan skabe tvivl om indholdets foreløbige karakter, men virkningen heraf ophæves af andre sætninger, der er mere ubestemte, hvortil kommer, at skrivelsen ikke fremtræder som en afgørelse, når den sammenholdes med artikel 6 i forordning nr. 99/63.

28 Kommissionen har videre anført, at sagsøgeren ikke har påvist, at den omhandlede skrivelse har haft umiddelbare og skadelige retsvirkninger for selskabet. Efter Kommissionens opfattelse er det navnlig forkert, at sagsøgeren påstår, at skrivelsen — på grund af Kommissionens afvisning af at iværksætte de ønskede foranstaltninger over for BMW — har berøvet selskabet dets væsentligste indtjeningskilde. For det første er sagsøgerens anmodning først blevet afslået ved skrivelsen af 28. februar 1990. For det andet er det ikke afslaget af 28. februar 1990, men BMW's beslutning om at afbryde parternes kontraktsforhold, der har berøvet selskabet en indtjeningskilde.

29 Ifølge Kommissionen blev afslagsproceduren først påbegyndt ved skrivelsen af 26. juli 1989. Denne skrivelse, der er behørigt underskrevet af generaldirektøren, indeholder forhåndsmeddelelsen i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63. Den endelige beslutning om at afslå klagen blev først truffet ved skrivelsen af 28. februar 1990, der er underskrevet af det medlem af Kommissionen, som er ansvarlig for konkurrenceanliggender.

30 Kommissionen har til støtte for det andet anbringende påberåbt sig to domme, der er afsagt af Domstolen den 5. oktober 1988 vedrørende midlertidig antidumpingtold (Brother Industries mod Kommissionen, 56/85, Sml. s. 5655, og Technointorg mod Kommissionen og Rådet, 294/86 og 77/87, Sml. s. 6077). Kommissionen har anført, at Domstolens begrundelse i disse to sager, hvorefter en foreløbig akts retsvirkninger bortfalder, når den afløses af en endelig akt, gælder så meget mere i denne sag.

31 Kommissionen har i retsmødet fremhævet, at den ud fra ønsket om at nå et kompromis og i fuld respekt for de processuelle regler har nedlagt påstand om, at det statueres, at det er ufornødent at træffe afgørelse i sagen. Det er Kommissionens opfattelse, at den principalt kunne have påstået sagen afvist, idet det er oplagt, at den anfægtede akt ikke er endelig. Kommissionen har imidlertid afstået fra at nedlægge denne påstand, for at Retten kan ophæve sagsomkostningerne i medfør af procesreglementets artikel 69, stk. 5, og således undgå, at sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

32 Kommissionen har først i anden række i retsmødet gjort gældende, at Retten i henhold til procesreglementets artikel 92, stk. 2, kan afvise sagen, idet den anfægtede retsakt udelukkende er af forberedende karakter.

33 Sagsøgeren har anført, at den anfægtede skrivelse er et endeligt afslag på selskabets begæring. Hverken skrivelsen af 26. juli 1989 eller skrivelsen af 28. februar 1990, der er underskrevet af det kompetente medlem af Kommissionen, kan medføre, at sagens genstand bortfalder.

34 Sagsøgeren har til imødegåelse af Kommissionens første anbringende gjort gældende, at Kommissionen i skrivelsen af 30. november 1988 klart har angivet, at den på ingen måde kunne forestille sig, at BMW havde tilsidesat Traktatens konkurrenceregler.

35 Det forhold, at den anfægtede skrivelse er underskrevet af en direktør i Kommissionen, viser ikke klart, at underskriveren ikke havde kompetence til at træffe en sådan beslutning, eller at skrivelsen af denne grund ikke er en retsakt, der kan efterprøves. Sagsøgeren har til støtte for dette synspunkt anført, at det er normalt, at Kommissionen udøver sin kompetence gennem dertil bemyndigede personer, og at Domstolen har anerkendt denne fremgangsmåde. Sagsøgeren har herved henvist til Domstolens dom af 19. januar 1984, Erdini mod Rådet (65/83, Sml. s. 211). Domstolen antog denne sag til realitetsbehandling med den begrundelse, at den retsakt, som sagen vedrørte, på grund af udstederens stilling af modtageren kunne betragtes som en afgørelse fra den kompetente myndighed.

36 Sagsøgeren har videre anført, at såfremt tilsidesættelsen af artikel 6 i forordning nr. 99/63 medfører en fejl ved den anfægtede retsakt, er denne fejl hverken så alvorlig eller så åbenbar, at retsakten kan betragtes som en nullitet.

37 Sagsøgeren har anført, at spørgsmålet, om den anfægtede skrivelse er en endelig retsakt eller kun en »første reaktion« fra Kommissionen, må afgøres i forbindelse med behandlingen af sagens realitet. Dette gælder også for spørgsmålet, om Kommissionen kunne ændre sit afslag på klagen eller ændre begrundelsen herfor, når først denne retsakt var blevet endelig. Sagsøgeren har herved henvist til praksis ved det italienske Consiglio di Stato, der har besvaret dette spørgsmål benægtende, idet forvaltningsmulighederne herefter kun kan ændre eller gøre tilføjelser til begrundelsen for en forvaltningsakt, hvis de handler uden ugrundet ophold og således ikke forhindrer et muligt sagsanlæg.

38 Med hensyn til Kommissionens andet anbringende har sagsøgeren anført, at skrivelsen af 26. juli 1989 bekræftede den anfægtede beslutning, om end med en anden begrundelse, idet Kommissionen overhovedet ikke ophævede denne beslutning ved at indlede en procedure for at fastslå, om der forelå en tilsidesættelse fra BMW. Heller ikke skrivelsen af 28. februar 1990, underskrevet af Sir Leon Brittan, indeholder en ny beslutning, men er en bekræftelse af den anfægtede beslutning.

39 Sagsøgeren har videre anført, at sidstnævnte skrivelse er et nyt forhold, der efter Domstolens praksis gør det muligt for sagsøgeren at ændre påstand og anbringender med henblik på at nedlægge en annullationspåstand i sagen. Det ville være i strid med retsplejehensyn og procesøkonomiske hensyn at kræve, at sagsøgeren anlægger en ny sag. I øvrigt kan en retsakt, der alene bekræfter en tidligere retsakt, efter Domstolens praksis ikke i sig selv være genstand for en retssag. Sagsøgeren har i retsmødet gentaget dette anbringende.

40 Med støtte i det italienske Consiglio di Statos praksis på området har sagsøgeren endelig anført, at sagens genstand kun ville være bortfaldet efter de to retsakter, som Kommissionen har påberåbt sig, såfremt den havde givet sagsøgeren fuld medhold i begæringen. Ifølge sagsøgeren har Domstolen i dom af 12. juli 1988,

Kommissionen mod Rådet (383/87, Sml. s. 4051, navnlig på s. 4064) anvendt samme principper.

41 Det bemærkes, at i henhold til artikel 92, stk. 2, i Domstolens procesreglement, der finder tilsvarende anvendelse på Retten i henhold til artikel 11, stk. 3, i Rådets ovennævnte afgørelse af 24. oktober 1988, kan Retten til enhver tid af egen drift efterprøve, om sagen skal afvises, fordi ufravigelige procesforudsætninger ikke er opfyldt. Det er en afgørende forudsætning for, at et annullationssøgsmål i henhold til Traktatens artikel 173 kan antages til realitetsbehandling, at der findes en retsakt, der kan efterprøves, og Domstolen har i flere tilfælde af egen drift efterprøvet, om forudsætningen var opfyldt (kendelse af 7. oktober 1987, Brüggemann mod ØSU, 248/86, Sml. s. 3963, og kendelse af 4. juni 1986, De Europæiske Højrepartiers Gruppe mod Parlamentet, 78/85, Sml. s. 1753, 1757).

42 Som det fremgår af Domstolens faste praksis, foreligger der retsakter eller beslutninger, der kan gøres til genstand for annullationssøgsmål i henhold til artikel 173, når foranstaltningerne har retligt bindende virkninger, som kan berøre sagsøgerens interesser gennem en væsentlig ændring af hans retsstilling. Specielt kan retsakter eller beslutninger, hvis tilblivelse omfatter flere stadier, navnlig sådanne, som afslutter en intern procedure, principielt kun anfægtes, hvis det drejer sig om foranstaltninger, som definitivt fastlægger institutionens standpunkt som afslutning på denne procedure, modsat foreløbige foranstaltninger, der har til formål at forberede den endelige beslutning (dom af 11. november 1981, IBM mod Kommissionen, 60/81, Sml. s. 2639, 2651, præmisserne 8 ff.). Heraf følger, at et annullationssøgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling, hvis den anfægtede retsakt er af forberedende karakter, hvilket spørgsmål kan undersøges ex officio, således som Domstolen har anerkendt i dom af 14. februar 1989, Bossi mod Kommissionen (346/87, Sml. s. 303, navnlig på s. 332 f.).

43 For at vurdere den anfægtede skrivelses retlige karakter må den undersøges inden for rammerne af den procedure, der er fastsat til behandling af klager, som indgives i henhold til artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 17, hvortil artikel 6 i forordning nr. 99/63 henviser.

44 Denne procedure finder anvendelse på den klage, der er indgivet af sagsøgeren, ikke kun for så vidt sagsøgeren heri anmoder om, at Kommissionen træffer beslutning om at pålægge BMW at bringe den af sagsøgeren påståede overtrædelse til

ophør, men også for så vidt den må forstås som en anmodning om, at Kommissionen lader fordelen ved anvendelsen af de gruppefritagelser, der er fastlagt ved forordning nr. 123/85, bortfalde for BMW's salgsnet. Bestemmelserne i forordning nr. 17, hvis anvendelse er nærmere reguleret i forordning nr. 99/63, vedrører ganske vist ikke direkte en beslutning om bortfald. Det fremgår imidlertid af artikel 7 i Rådets forordning nr. 19/65/EØF af 2. marts 1965 om anvendelse af bestemmelserne i Traktatens artikel 85, stk. 3, på kategorier af aftaler og samordnet praksis (EFT L 1965-1966, s. 31), at Kommissionen i overensstemmelse med artiklerne 6 og 8 i forordning nr. 17 kan træffe beslutning om bortfald af gruppefritagelser. Artikel 19 i forordning nr. 17 sikrer, at Kommissionen giver de berørte virksomheder og andre, der godtgør at have tilstrækkelig interesse heri, lejlighed til at udtale sig, forinden der træffes beslutning. Artikel 6 i forordning nr. 99/63 indeholder de nærmere regler for denne høring.

45 Der må sondres mellem tre på hinanden følgende faser i forbindelse med den procedure, der er fastlagt i artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 6 i forordning nr. 99/63. I første fase, der følger efter indgivelsen af klagen, tilvejebringer Kommissionen i overensstemmelse med artikel 6 i forordning nr. 99/63 de oplysninger, der er nødvendige for at tage stilling til klagen. I denne fase kan der blandt andet ske en uformel udveksling af synspunkter og oplysninger mellem Kommissionen og klageren for nærmere at fastlægge de faktiske og retlige omstændigheder, som ligger til grund for klagen, og for at give klageren mulighed for at uddybe sine synspunkter, eventuelt på grundlag af en første reaktion fra Kommissionen. De foreløbige bemærkninger, som Kommissionen fremsætter under den uformelle kontakt, kan ikke betragtes som retsakter, der kan efterprøves.

46 Dernæst følger i anden fase den meddelelse, der er omhandlet i artikel 6 i forordning nr. 99/63, og hvormed Kommissionen over for klageren tilkendegiver, hvorfor den ikke mener at kunne tage klagerens begæring til følge, samt fastsætter en frist, inden for hvilken klageren kan fremsætte sine eventuelle bemærkninger. Meddelelsen minder om den meddelelse om klagepunkterne, der er nævnt i artikel 2 i forordning nr. 99/63. Denne meddelelse tager også udgangspunkt i en første undersøgelse af sagens omstændigheder, og på grundlag heraf fastsætter Kommissionen en frist, inden for hvilken de berørte virksomheder kan fremkomme med deres udtalelser. Meddelelsen i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63 har således på dette punkt samme funktion i proceduren som meddelelsen om klagepunkterne. Det tilføjes, at meddelelsen om klagepunkterne ifølge Domstolens dom af 11. november 1981, IBM (60/81, anført ovenfor), skal sikre overholdelsen af

kontradiktoriske principper, mens meddelelsen efter artikel 6 i forordning nr. 99/63 skal sikre klagerens rettigheder under proceduren. Disse rettigheder er ikke lige så vidtgående som den retsstilling, der efter reglerne om kontradiktion tilkommer de virksomheder, som er er genstand for Kommissionens undersøgelser (dom af 17. november 1987, BAT og Reynolds mod Kommissionen, 142/84 og 156/84, Sml. s. 4487, navnlig på s. 4573). Det følger af Domstolens dom af 11. november 1981, IBM (60/81, anført ovenfor), at meddelelsen om klagepunkterne ikke er en beslutning, men kun en forberedende retsakt i forhold til den endelige beslutning. Når dette er tilfældet for meddelelsen om klagepunkterne, hvis retlige vigtighed er større end meddelelsen i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63, følger heraf, at sidstnævnte meddelelse heller ikke kan betragtes som en beslutning. Et annullationssøgsmål vedrørende en sådan meddelelse kunne — på samme måde som et annullationssøgsmål vedrørende en meddelelse om klagepunkterne — tvinge Domstolen og Retten til at foretage en vurdering af spørgsmål, som Kommissionen endnu ikke har haft lejlighed til at udtale sig om. Som Domstolen har udtalt i dom af 11. november 1981, IBM (60/81, anført ovenfor) ville dette kunne foregribe behandlingen af realitetsspørgsmålene og medføre en sammenblanding af forskellige faser af den administrative og den judicielle sagsbehandling. Dette ville være uforeneligt med kompetencefordelingen mellem Kommissionen og Fællesskabernes retsinstanser, med de i Traktaten fastlagte retsmidler samt med retsplejehensyn og hensyn til den rette gennemførelse af Kommissionens administrative procedure.

47 Kommissionen får i procedurens tredje fase kendskab til klagerens bemærkninger. Denne fase kan afsluttes med en endelig beslutning, selv om artikel 6 i forordning nr. 99/63 ikke udtrykkeligt giver mulighed herfor. Domstolen har i flere tilfælde anerkendt, at Kommissionen kan træffe en endelig beslutning om at afslå klagen og henlægge sagen. Denne endelige beslutning kan være genstand for et søgsmål (dom af 11. oktober 1983, Demo-Studio Schmidt mod Kommissionen, 210/81, Sml. s. 3045, dom af 28. marts 1985, CICCE mod Kommissionen, 298/83, Sml. s. 1105, og dom af 17. november 1987, BAT og Reynolds mod Kommissionen, 142/84 og 156/84, Sml. s. 4487).

48 Det må derfor i det foreliggende tilfælde afgøres, om skrivelsen af 30. november 1988 skal henføres til undersøgelsesprocedurens første eller sidste fase.

49 Indledningsvis må den anfægtede skrivelses indhold undersøges. Det fremgår af denne undersøgelse, at skrivelsen behandler to spørgsmål. For det første behandler

den sagsøgerens begæring om, at Kommissionen træffer beslutning om at pålægge BMW at genoptage leverancerne til sagsøgeren og anerkender, at sagsøgeren er berettiget til at anvende BMW's kendetegn. Sagsøgtes svar på denne begæring må nærmest betegnes som et endeligt afslag.

50 Skrivelsen henviser for det første til, at Kommissionen ikke har hjemmel til at træffe de ønskede foranstaltninger. Det er korrekt, at det er anført, at denne vurdering udelukkende beror på sagsøgerens oplysninger. Kommissionens stillingtagen med hensyn til manglende kompetence vil imidlertid kunne opfattes som det endelige resultat af en undersøgelse af disse oplysninger i forhold til fællesskabsbestemmelserne om konkurrence. Indtrykket af, at der gives et endeligt afslag, forstærkes af bemærkningen om, at selv om sagsøgerens synspunkter kunne tages i betragtning af de nationale domstole under en sag om erstatning for det tab, som sagsøgeren påstår at have lidt, vil de ikke kunne påberåbes af Kommissionen til støtte for at pålægge BMW at genoptage leverancerne til sagsøgeren. Denne bemærkning kunne af sagsøgeren opfattes som en endelig, retlig vurdering af de faktiske omstændigheder, som sagsøgeren havde givet Kommissionen oplysninger om til støtte for begæringen om, at Kommissionen pålægger BMW en særlig adfærd over for sagsøgeren.

51 Det fremgår i øvrigt af de udtalelser, som Kommissionens repræsentant er fremkommet med i retsmødet, at det ikke kan udelukkes, at Kommissionens bemærkninger afspejlede dens endelige stillingtagen til dette spørgsmål, og at den ikke mente at have behov for yderligere oplysninger.

52 Skrivelsen indeholder imidlertid ikke kun bemærkninger vedrørende begæringen om specifikke foranstaltninger, men vedrører også sagsøgerens anden — mere generelle — begæring om, at Kommissionen statuerer, at BMW har tilsidesat Traktatens artikel 85, og pålægger selskabet at bringe denne tilsidesættelse til ophør. Skrivelsens bemærkninger til det andet klagepunkt, der er af mere generel karakter, giver ikke indtryk af, at der allerede er foretaget en endelig vurdering på dette punkt. Kommissionen gør alene kortfattet sagsøgeren opmærksom på de gruppefritagelser, der er trådt i kraft efter ophøret af kontrakten med BMW, og på, at der ikke foreligger oplysninger, der giver holdepunkt for at antage, at BMW's salgssystem ikke opfylder betingelserne herfor. Det fremgår derimod af skrivelsen,

at Kommissionen endnu ikke har foretaget en retlig vurdering af salgssystemet eller af BMW's samlede optræden over for sagsøgeren.

53 Den anfægtede skrivelse indeholder således bemærkninger, der kan give indtryk af en endelig stillingtagen til det første spørgsmål, der vedrører Kommissionens hjemmel til at gennemføre de særlige foranstaltninger, som sagsøgeren har anmodet om, og bemærkninger af foreløbig karakter med hensyn til det andet spørgsmål om, hvorvidt klagepunktet vedrørende overtrædelse af Traktatens artikel 85 er berettiget, og hvilken afgørelse der skal træffes, for så vidt angår sagsøgerens mere generelle begæring om, at der træffes passende foranstaltninger for at bringe overtrædelsen til ophør.

54 Sammenstillingen af disse bemærkninger i skrivelsen viser, at Kommissionen endnu ikke havde truffet en afgørelse vedrørende sagsøgerens klage. Kun såfremt der er tale om en delbeslutning, kan en beslutning på samme tid indeholde foreløbige og endelige vurderinger. Kommissionen har imidlertid ikke i det foreliggende tilfælde tilkendegivet, at den havde til hensigt at dele proceduren op i to dele og afslutte den ene af dem straks, og det kan derfor udelukkes, at der foreligger en delbeslutning.

55 Det fremgår således af en gennemgang af skrivelsen i dens helhed, at den ikke indeholder et endeligt svar på sagsøgerens klage, men kan henføres til undersøgelsesprocedurens første fase, hvor der er lejlighed til at udveksle foreløbige synspunkter. Dette følger for det første af selve skrivelsens indhold, som — i modsætning til de beslutninger, som Kommissionen har truffet vedrørende andre klager — ikke indeholder en udtrykkelig udtalelse om, at klagen er afslået, og at sagen er henlagt (Demo-Studio Schmidt-sagen, 210/81, anført ovenfor, navnlig på s. 3049, CICCE-sagen, 298/83, anført ovenfor, navnlig på s. 1121, og BAT og Reynolds-sagen, 142/84 og 156/84, anført ovenfor, navnlig på s. 4503 ff.). Modsat det af sagsøgeren anførte i retsmødet svarer den anfægtede skrivelses første afsnit ikke til en sådan beslutning. Ordvalget er således på dette punkt mindre bestemt end Kommissionens ordvalg i de omtalte beslutninger.

56 Den omstændighed, at der ikke gives sagsøgeren en frist i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63 til at fremsætte sine bemærkninger, bekræfter, at skrivelsen kan henhøres til den første af procedurens tre faser.

57 Med hensyn til afslagsbeslutninger, der henhører under procedurens tredje fase, bemærkes, at Domstolen har haft lejlighed til at udtale sig om disses indhold og retsvirkning. Det fremgår af praksis, at beslutningerne er karakteriseret ved, at de afslutter en undersøgelse, (eventuelt) rummer en vurdering af de pågældende aftaler og afskærer klagerne fra at begære en genoptagelse af undersøgelsen, medmindre de påviser nye omstændigheder (BAT og Reynolds-sagen, 142/84 og 156/84, anført ovenfor, navnlig på s. 4571). Det følger af det anførte, at den anfægtede skrivelse ikke har haft dette indhold, hvorfor den ikke udgør en endelig stillingtagen fra Kommissionen. Skrivelsen henhører derfor ikke under procedurens tredje fase.

58 Retten må herefter fastslå, at skrivelsen af 30. november 1988 er en meddelelse om Kommissionens foreløbige bemærkninger, der kan henføres til første fase af proceduren i henhold til artikel 6 i forordning nr. 99/63, at meddelelsen ikke kan anses for at tilsidesætte sagsøgerens rettigheder under proceduren og derfor ikke kan anses for en retsakt, der kan være genstand for søgsmål.

59 Heraf følger, at Kommissionens subsidiære anbringende, der støttes på, at skrivelsen er underskrevet af en direktør i Generaldirektoratet for Konkurrence og ikke af generaldirektøren eller af det kompetente medlem af Kommissionen, bliver uden betydning for denne sags afgørelse.

60 Det samme gælder det modsatte anbringende, som sagsøgeren har fremført, og som blandt støttes på dom af 19. januar 1984, Erdini mod Rådet (65/83, anført ovenfor). Domstolen fastslog her, at en sag, der var anlagt af en tjenestemand med påstand om annullation af en skrivelse, der ikke var underskrevet af den kompetente ansættelsesmyndighed, kunne antages til realitetsbehandling. Det bemærkes i den forbindelse, at denne skrivelse var blevet bekræftet af ansættelsesmyndigheden i modsætning til skrivelsen af 30. november 1988, der ikke er blevet anerkendt af den sagsøgte institution som en beslutning.

61 Sagsøgeren har til støtte for anbringendet om, at skrivelsen af 30. november 1988 er en beslutning, der kan efterprøves, henvist til den gyldighedsformodning, der efter Domstolens praksis gælder for fællesskabsinstitutionernes retsakter. Institutionernes retsakter kan ifølge denne praksis kun betegnes som nulliteter, når de er behæftet med særlig grove og åbenbare mangler (jfr. f. eks. dom af 26. februar

1987, Consorzio Cooperative d'Abruzzo mod Kommissionen, 15/85, Sml. s. 1005, navnlig på s. 1036, dom af 21. februar 1974, Kortner-Schots m. fl. mod Rådet, Kommissionen og Parlamentet, 15/73-33/73, 52/73, 53/73, 57/73-109/73, 116/73, 117/73, 123/73, 132/73 og 135/73-137/73, Sml. s. 177, navnlig på s. 191, dom af 12. juli 1957, Algera m. fl. mod Den Fælles Forsamling, 7/56 og 3/57-7/57, Sml. 1954-1964, s. 45). Sagsøgeren har anført, at dette ikke er tilfældet, for så vidt angår den anfægtede skrivelse.

62 Det bemærkes, at Domstolens anførte praksis vedrører spørgsmålet, om der til fællesskabsinstitutionernes retsakter, der tilsigter at medføre retsvirkninger, helt ekstraordinært ikke er knyttet sådanne virkninger, fordi de er behæftet med særlig grove og åbenbare mangler. Dette spørgsmål foreligger ikke i denne sag, idet den anfægtede skrivelse ikke tilsigter at medføre retsvirkninger.

63 Sagsøgeren har — i besvarelse af et spørgsmål, som Retten har stillet i retsmødet — yderligere anført, at selskabet så sig nødsaget til for en sikkerheds skyld at anlægge sag vedrørende skrivelsen af 30. november 1988. Selskabet måtte tage hensyn til, at Kommissionen ikke ville foretage yderligere efter svaret på klagen. Muligheden for at anlægge et passivitetssøgsmål ville under disse omstændigheder ikke sikre beskyttelsen af selskabets rettigheder, idet det kunne frygte, at Kommissionen ville påstå sagen afvist med den begrundelse, at skrivelsen af 30. november 1988 var en beslutning, og at fristen for at anlægge sag var udløbet.

64 Det skal ikke i denne sag undersøges, om der eventuelt havde kunnet anlægges et passivitetssøgsmål. Med hensyn til nærværende annullationssøgsmål bemærkes, at Kommissionens besvarelse af sagsøgerens klage var uklar og kunne skabe tvivl om dens retlige karakter. Retten erkender, at sagsøgeren kunne være i tvivl om, hvorvidt den af Kommissionen udstedte retsakt var en beslutning, og følgelig om, hvorledes Kommissionens fremgangsmåde kunne efterprøves judicielt. Beskyttelsen af selskabets rettigheder er imidlertid sikret ved, at spørgsmålet om, hvorvidt den til selskabet stilede meddelelse er en beslutning, der kan være genstand for et søgsmål, kan forelægges Retten. Hvis Retten afviser en sådan sag med den begrundelse, at der ikke foreligger en beslutning, der kan efterprøves, kan den ved afgørelsen om sagens omkostninger tage hensyn til den retlige usikkerhed, som sagsøgeren har befundet sig i.

65 Annullationspåstanden, således som denne er nedlagt i stævningen, må herefter afvises.

66 Sagsøgeren har under den skriftlige forberedelse anført, at selskabet agtede at ændre påstanden, således at der i nærværende sag blev nedlagt påstand om annullation af skrivelsen af 28. februar 1990, der er underskrevet af det medlem af Kommissionen, som er ansvarlig for konkurrenceanliggender. Sagsøgeren har til støtte herfor henvist til Domstolens praksis, hvorefter en retsakt, som under sagen erstatter eller forlænger den anfægtede retsakt, kan betragtes som et nyt forhold, der gør det muligt for sagsøgeren at ændre sine påstande og anbringender (dom af 3. marts 1982, Alpha Steel mod Kommissionen, 14/81, Sml. s. 749, navnlig på s. 763, dom af 29. september 1987, Fabrique de fer de Charleroi og Dillinger Hüttenwerke mod Kommissionen, 351/85 og 360/85, Sml. s. 3639, navnlig på s. 3672, dom af 14. juli 1988, Stahlwerke Peine-Salzgitter mod Kommissionen, 103/85, Sml. s. 4131, navnlig på s. 4149).

67 Sagsøgeren har i retsmødet gentaget dette anbringende. Sagsøgeren har imidlertid ikke udnyttet de retlige muligheder, som selskabet påstår at have, eller ændret sine påstande, således som selskabet havde taget forbehold om, og nedlagt påstand om annullation af den bekræftende beslutning, som efter selskabets opfattelse fremgår af skrivelsen af 28. februar 1990. Procesreglementet indeholder ikke regler for, hvorledes en part under en retssag eventuelt kan ændre sine påstande. Det kræves i almindelighed, at påstande nedlægges i stævningen eller i svarskriftet. Domstolen har i de tre sager, som sagsøgeren har påberåbt sig, tilladt, at sagsøgeren i replikken — det vil sige i et processkrift — ændrer påstanden. I det foreliggende tilfælde, hvor den retsakt, der kunne begrunde en eventuel ændring af sagsøgerens påstand, først er udstedt få dage før retsmødet, kan det ikke kræves, at den ændrede påstand nedlægges i et processkrift. En mundtlig tilkendegivelse herom i retsmødet vil i et sådant tilfælde principielt være tilstrækkelig. Det må imidlertid fremhæves, at det er parternes påstande — også selv om de fremsættes mundtligt — der fastlægger sagens genstand. Det må derfor kræves, at parterne klart og utvetydigt præciserer deres påstande. Når det drejer sig om et annullationssøgsmål, må det navnlig kræves, at den retsakt, der påstås annulleret, klart angives. Retten kan ikke tage hensyn til en underforstået henvisning, idet den i så fald risikerer at gå ud over påstandene. Dette gælder både for en påstand, der fremgår af et processkrift, og en påstand, der er nedlagt mundtligt i retsmødet. Da sagsøgeren ikke i retsmødet har angivet, at selskabet herefter påstår annullation af en anden retsakt end den, der er anført i processkrifterne, det vil sige skrivelsen af 30. november 1988, må det fastslås, at sagsøgeren ikke har ændret sin påstand under sagen.

68 Skønt der på grundlag af det anførte ikke består nogen tvivl om indholdet af sagsøgerens påstande, findes det hensigtsmæssigt at bemærke, at selv om sagsøgeren under sagen havde ændret sin oprindelige påstand, ville selskabet ikke med støtte i den retspraksis, hvortil det har henvist, kunne udvide sagens genstand til også at omfatte annullation af skrivelsen af 28. februar 1990. De regler, som Domstolen har udviklet på dette område, vedrører dels den situation, hvor en individuel beslutning — udtrykkeligt eller stiltiende — erstattes af en anden vedrørende samme genstand (dommene af 3. marts 1982, Alpha Steel, 14/81, anført ovenfor, og 14. juli 1988, Stahlwerke Peine-Salzgitter, 103/85, anført ovenfor), dels den situation, hvor en bestemmelse i afledt ret forlænges uden ændring af bestemmelsens principielle indhold (dom af 29. september 1987, Fabrique de fer de Charleroi m. fl., 351/85 og 360/85, anført ovenfor). Det drejer sig i alle disse tilfælde om sager, der fra sagsanlægget vedrører endelige retsakter, hvortil der er knyttet retsvirkninger, og som kan være genstand for annullationssøgsmål. De tilfælde, hvor Domstolen har accepteret, at sagsgenstanden udvides, vedrører således retsakter, hvis karakter og væsentlige indhold er identisk med de retsakter, som er angivet ved sagsanlægget.

69 I det foreliggende tilfælde har skrivelsen af 30. november 1988 imidlertid en midlertidig karakter og er således ikke en endelig retsakt. Der er derfor ikke til denne knyttet retsvirkninger, der kan erstattes eller forlænges ved en senere beslutning. Det følger heraf, at en senere retsakt, der er udstedt under retssagen, ikke kan betragtes som et nyt forhold, på grundlag af hvilket sagsøgeren kan ændre sin påstand, uden at sagsgenstanden dermed ændres. En sådan ændring ville være i strid med artikel 19 i statutten for EØF-Domstolen, der i henhold til statuttens artikel 46, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse på rettergangsmåden ved Retten, og artikel 38 i Domstolens procesreglement (dom af 25. september 1979, Kommissionen mod Frankrig, 232/78, Sml. s. 2729, navnlig på s. 2737).

70 Heraf følger, at Retten havde måttet afvise sagsøgerens annullationspåstand, også selv om selskabet havde ændret sin påstand, således at denne også havde omfattet skrivelsen af 28. februar 1990.

71 Da annullationspåstanden ikke kan antages til realitetsbehandling, findes det unødvendigt at tage stilling til, om sagens genstand er bortfaldet på grund af de retsakter, som Kommissionen har udstedt, mens sagen har verseret. I overensstemmelse med Domstolens dom af 8. marts 1972, Nordgetreide mod Kommissionen (42/71,

Sml. s. 41), hvor sagsøgte — som i denne sag — havde nedlagt påstand om, at det statueredes, at det var ufornødent at træffe afgørelse i sagen, idet sagsgenstanden var bortfaldet, kan Retten afvise sagen uden at tage stilling til påstanden om, at det er ufornødent at træffe afgørelse i sagen.

**Formaliteten vedrørende erstatningspåstanden**

72 Sagsøgeren har til støtte for erstatningspåstanden gjort gældende, at Kommissionens langsommelighed med hensyn til at træffe beslutning vedrørende klagen og dens afslag på i det væsentlige at tage hensyn hertil udgør en undladelse og har påført selskabet alvorlig skade, idet det i hele den omhandlede periode forgæves har anmodet om at modtage leverancer af biler og dele fra BMW.

73 En stævning skal ifølge artikel 19 i statutten for EØF-Domstolen og artikel 38, stk. 1, litra c), i procesreglementet blandt andet indeholde angivelse af søgsmålets genstand og en kort fremstilling af søgsmålsgrundene. En stævning, hvori der nedlægges påstand om erstatning for skader forvoldt af en fællesskabsinstitution, må — for at opfylde disse krav — indeholde en sådan angivelse af omstændighederne, at det kan fastslås, hvilken adfærd fra institutionens side, der sigtes til, grundene til, at sagsøgeren mener, at der består en årsagsforbindelse mellem institutionens adfærd og den skade, der påstås at være lidt, samt skadens karakter og omfang. En påstand alene om erstatning uden nogen nærmere angivelse mangler derimod den fornødne præcision og kan følgelig ikke antages til realitetsbehandling (dom af 2. december 1971, Zuckerfabrik Schöppenstedt mod Rådet, 5/71, Sml. s. 275, navnlig på s. 278).

74 En sådan tilsidesættelse af statuttens artikel 19 og procesreglementets artikel 38, stk. 1, litra c), hører til de procesforudsætninger, hvis opfyldelse Retten i henhold til procesreglementets artikel 92, stk. 2, af egen drift kan efterprøve (dom af 14. december 1966, Alfieri mod Parlamentet, 3/66, Sml. 1965-1968, s. 317).

75 Det bemærkes, at sagsøgeren hverken har angivet et beløb for den skade, selskabet mener at have lidt, eller angivet de faktiske omstændigheder, der gør det muligt at vurdere skadens karakter og omfang. Sagsøgeren har alene i processkrifterne i

upræcise og generelle vendinger hævdet at have lidt et »væsentligt tab«, som skyldes, at selskabet ikke har modtaget leverancer fra BMW. Selskabet er ikke fremkommet med oplysninger om omsætningen i den periode, hvor kontraktsforholdet til BMW endnu bestod, om virkningen af ophævelsen af forhandlerkontrakten på selskabets forretningsmæssige aktiviteter, og navnlig heller ikke om udviklingen i omsætningen efter indgivelse af klagen til Kommissionen.

76 Domstolen har anerkendt, at det i særlige tilfælde ikke forlanges, at sagsøgeren i stævningen angiver skadens nøjagtige omfang og et beløb for den krævede erstatning. I det foreliggende tilfælde har sagsøgeren imidlertid hverken påvist eller påberåbt sig, at der foreligger sådanne omstændigheder.

77 Sagsøgerens erstatningspåstand kan herefter heller ikke antages til realitetsbehandling. Sagen må derfor i det hele afvises.

**Sagens omkostninger**

78 Kommissionen har under skriftvekslingen nedlagt påstand om, at Retten statuerer, at der ikke er grundlag for at træffe afgørelse i sagen, og ophæver omkostningerne i medfør af procesreglementets artikel 69, stk. 5. Kommissionen har i retsmødet endvidere nedlagt subsidiær påstand om, at sagsøgeren tilpligtes at afholde sagens omkostninger i henhold til artikel 69, stk. 2, i Domstolens procesreglementet, såfremt Retten i medfør af dets artikel 92, stk. 2, afviser sagen. Da sagen afvises, må det undersøges, om der kan gives Kommissionen medhold i dens relevante påstand om, at sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

79 For det første bemærkes, at det ikke er til hinder for, at der gives den part, der har vundet sagen, medhold, at parten først har nedlagt påstand i overensstemmelse hermed i retsmødet (dom af 29. marts 1979, NTN Toyo Bearing Co. mod Rådet, 113/77, Sml. s. 1185, navnlig på s. 1210 f. og generaladvokat Warners forslag til afgørelse i denne sag, navnlig på s. 1274).

80 Udgangspunktet må således være princippet i procesreglementets artikel 69, stk. 2, hvorefter det pålægges den tabende part at betale sagens omkostninger. Ifølge artikel 69, stk. 3, første afsnit, kan Retten — hvor der foreligger ganske særlige grunde — fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger. Det bemærkes i denne forbindelse, at Kommissionen for sit vedkommende ved sin uklare affattelse af skrivelsen af 30. november 1988 har medvirket til, at sagen er blevet anlagt. Hvad angår sagsøgeren, har selskabet fastholdt sin annullationspåstand, efter at Kommissionen ved sin skrivelse af 26. juli 1989 havde klarlagt de juridiske forhold og har af grunde, der ikke kan tilregnes Kommissionen, nedlagt en erstatningspåstand, som ikke har kunnet antages til realitetsbehandling. Under disse omstændigheder bør Kommissionen afholde sine egne og halvdelen af sagsøgerens omkostninger. Sagsøgeren afholder selv den anden halvdel af sine omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Første Afdeling)

**1) Sagen afvises.**

**2) Kommissionen bærer sine egne og halvdelen af sagsøgerens omkostninger. Sagsøgeren bærer den anden halvdel af sine egne omkostninger.**

Cruz Vilaça Kirschner

Schintgen García-Valdecasas Lenaerts

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. juli 1990.

H. Jung J. L. Cruz Vilaça

Justitssekretær Præsident